

illeszkedik a mondandóba, de amikor a *Hídember* és a *Mansfeld* után a *Magyar vándorra* is ugyanilyen „spontán” kitér a szerző, akkor kissé bosszúsán lapozunk tovább (arról nem is beszélve, hogy miért épp ezek kaptak különös figyelmet).

A másik érdekes kérdésre a magyar fordítás elé tett szerzői előszó is felhívja a figyelmet. Tudniillik hogy a szöveg nem nekünk, hanem rólunk íródott, lengyeleknek és másoknak, és ahogy a borító mondja: „több országban is módosíthatja a Magyarországról kialakult képet”. Varga egy felvezető gyakorlatot ajánl nekünk olvasás előtt: képzeljük azt, hogy lengyelek vagyunk, nézzük magunkat kívülről. Hát ez az, ami nem nagyon megy. Inkább csak kíváncsian hallgatózunk, hogy mit mondanak rólunk a többiek. Aggódunk is talán, nem nagyon bíznunk magunkban.

VELKEY GYÖRGY

(Fordította Hermann Péter, *Európa Könyvkiadó, Budapest, 2009, 192 oldal, 2500 Ft*)

JON RONSON: *Kecskebűvölők*

Ha valaki arról akarna meggyőzni, hogy a U. S. Army felsővezetésének néhány elszánt tagja a csúfos kudarccal végződő, az amerikai társada-

lomra és a hadseregre egyaránt elhordozhatatlan teherként nehezedő vietnami háború után úgy döntött, hogy az egyszerű katonák helyett inkább szuperhősökre lenne szükség, ráadásul olyanokra, akik a szeretet nevében hozzák el bolygónk számára a világbékét, akkor vagy zseniálisan viccesnek, vagy komplett elmebetegnek gondolnám. Jon Ronson dokumentumregényében mindenesetre kísérletet tesz az olvasó meggyőzésére, sőt nemcsak azt állítja, hogy a '70-es évek második felében valóban elindult valami hasonlóan furcsa folyamat, hanem azt is, hogy a pszichokémek és a jövőlátók tevékenysége, a psi dimenziójában folytatott küzdelem, ha más formában és más ideológiai tartalommal is, de napjainkban is zajlik. Elsőre (sőt másodsorra is) ez az egész bizarrnak, sőt teljesen agyamentnek tűnik, ezért olvasóként iszonyatos lelkesedéssel vettem bele magam humorosnak hitt szerzőnk oknyomozói tevékenységének megismerésébe.

Eleinte Ronson nem okozott csalódást. Igaz, kb. ötven oldal után szinte már követhetetlen, éppen kívül, melyik – ahogyan magukat nevezik – jedivel beszélget az író, hogy az illetőnek mi is a konkrét kapcsolódási pontja az egészhez, pontosabban a hadsereg Első Föld Zászlóalj elnevezésű speciális csoportjához, de az ilyesfajta nehézségekért bőségesen kárpótol a visz-

számlékezősekben, vallomásokban megjelenő olyan koncentrációjú groteszség, ami még Terry Gilliamnek is dicsőségére válhatna. Az efféle látszólagos komikum persze óhatatlanul szétzúz mindent, amit komolyan vehetőnek nevezhetnénk egy dokumentumregény esetében. Hisz' szép dolog ugyan, hogy a hippik életformája és a New Age tanai új távlatokat nyitnak az addig fegyverrel küzdő, megfáradt katonák számára, de a falakon átmenni

képtelen, azokról minduntalan visszazapattanó, kudarcáért pedig az irattartóját okoló ezredes, illetve a mentális energiákkal majdnem megölt tengerimalacok – állítólag a Különleges Erők titkos Fort Bragg-i központjában volt egy olyan jedi is, aki kitartó koncentrációval leállította egy *mehtelenített* kecske szívéét, rossz célokra használva természetfölötti képességeit, s ezáltal elindítva a pusztító lavinát – joggal bizonytalanítják el az összeesküvéselméletek leghűségesebb barátait is.

Biztosan nem tévedek, ha azt állítom, azok a legrosszabb viccek, amikről a végén kiderül: minden bennük lévő abszurditás, lehetetlenség teljesen komoly, valójában pedig szó sincs tréfáról. Így kezd el fokozatosan lehervadni az ember

arcáról a mosoly a *Kecskebűvölők* olvasása közben is, ahogy az lépésről lépésre mutatja be, hogyan vezetett az út egy ártatlan és naiv víziótól egy, a fegyveresnél gonoszabb

lelki hadviselés irányába, az ellenfél totális megalázásának mindennapi gyakorlatáig, a foglyok emberi méltóságától való teljes megfosztásáig, Guantanamoig vagy éppen a híres Abu Ghraibig. S már nem is annyira egyértelmű a válasz, hogy tényleg „csak” néhány beteg

amerikai katona(nő) perverz játékaikról tanúskodnak a fényképek, vagy egy jól kitervelt, felülről irányított bestiális csapás lepleződött le. Iszonyatos mélységekbe enged betekintést a szerző, ami a látszólagos könnyedség után elementáris erővel hat. A tökéletes felütés után a könyv többé már nem enged el, az apró, könnyen azonosítható utalások, a híradókból felismerhető hírtöredékek kellően alátámasztják állítását, hogy valami nagyon rossz dolog történik a színpalak mögött. S innentől már nem tudunk nevetni azon, hogy vajon a hadsereg fizet-e jogdíjat a dalszerzőnek a Muppet Show-ból nyúlt, kínzásként stroboszkóp kíséretében nonstop játszott betétdalért (*Én szeretlek téged, Te engem szeretsz*), de óhatatlanul

arra gondolunk, a világ csendőreinél még az eddig hittnél is nagyobb és szörnyűbb baj lehet.

Jon Ronson könyvét nehéz lenne műfajilag besorolni, talán nem is kell, elég az is, ha elolvassa az ember. Üdvözet a sötét oldalon!

CSEPREGI JÁNOS

(Fordította Szabó László Zsolt,
Európa Könyvkiadó, Budapest, 2009,
268 oldal, 3000 Ft)

FAREED ZAKARIA: *A posztamerikai világ*

Az indiai születésű Fareed Zakaria, a Foreign Affairs, majd a Newsweek magazin szerkesztője a legbefolyásosabb amerikai (médiá)értelmiségiek egyike. Bár a legutóbbi elnökválasztás során Barack Obamát támogatta, Zakaria nem tartozik a keményvonalas baloldaliak közé; a nyolcvanas években Ronald Reagan politikájával szimpatizált, 2009 júniusában, a globális pénzügyi válság közepette pedig *Kapitalista kiáltvány* címmel közölt az amerikai gazdasági berendezkedés mellett kiálló (s így bizonyos értelemben egészen konzervatív) publicisztikát. *A posztamerikai világ* című, választott hazá-

jában hamar bestsellerré vált könyvében ebből a sajátos „centrista” pozícióból vizsgálja az új évszázadban az Egyesült Államok előtt álló külpolitikai kihívásokat.

A szerző szerint Amerika számára a legfőbb kihívást nem a terrorizmus, és nem is általában az iszlám világ jelenti, melyet jóval sokszínűbbnek és megosztottabbnak tekint az amerikai véleményformálók többségénél. Ami Amerika világpolitikai szerepét a jövőben meghatározza, az sokkal inkább kizárólagos szuperhatalmi státusának közelgő elvesztése. Ez azonban nem a Nyugat iránt ellenségesen fellépő „lator államoknak” lesz köszönhető, hanem az Amerika által játszott játékban jól teljesítő, vagyis a globalizáció hatásait kihasználva hatalmas gazdasági fejlődést produkáló

országoknak, különösen a népességét tekintve is nagyhatalom-aspiráns Kínának és Indiának.

Zakaria hangsúlyozottan nem az Egyesült Államok hanyatlását prognosztizálja; a világpolitikai egyensúly küszöbön

álló változása nem Amerika lemaradásának, hanem a többiek felemelkedésének a következménye. Könyvének egy részét ezért a kihívók vizsgálatára szánja, másik részét pedig annak megértésére, mi vezetett ve-

